

Beleidsplan Energiearmoede Stad Oostende

Beleidsplan energiearmoede Stad Oostende in
het kader van het burgemeestersconvenant
2050

maart 10, 2025

Stad Oostende / BELEIDSPLAN ENERGIEARMOEDE

Margaux Feron
Associate Manager
+32 479 08 29 68
margaux.feron@sia-partners.com

Wouter Devos
Consultant
+32 474 17 48 58
wouter.devos@sia-partners.com

Inhoud

Inhoud.....	1
Inleiding.....	2
Missie.....	2
Context.....	2
Aanpak	4
Beleidsplan	4
A. Duurzaam wonen.....	6
1. Opstellen van een algemeen woonbeleid voor Stad Oostende.....	6
2. Geven van kansen aan de bewoners om deel te nemen aan de energietransitie.....	9
B. Duurzaam leven.....	10
3. Informeren van mensen met beperkte digitale vaardigheden	11
4. Creëren van dialoog en educatie rond energie-efficiënt wonen	13
5. Actief begeleiden van de doelgroep met betrekking tot het beperken van energiekosten	16
C. Toegankelijkheid en communicatie.....	16
6. Verbeteren van de ondersteuning en begeleiding van klanten.....	16
7. Verlagen van bureaucratische drempels.....	18
8. Structureel verderzetten van de samenwerking tussen leden/organisatie binnen de governance 'klimaat'	19
Conclusie en slotwoord.....	20

Inleiding

Missie

De stad Oostende heeft zich verbonden aan de doelstellingen van het vernieuwde “Europees Burgemeestersconvenant”, met als ambitie een CO₂-reductie van 55% tegen 2030 en klimaatneutraliteit in 2050. Een belangrijk onderdeel van deze ambitie is het aanpakken van energiearmoede, waarbij de stad zich richt op een rechtvaardige en inclusieve energietransitie op korte, middellange en lange termijn. Energiearmoede is zowel een sociaal als een duurzaamheidsprobleem. Het raakt niet alleen de levenskwaliteit van kwetsbare groepen, maar heeft ook invloed op de bredere doelen van de energietransitie.

De stad Oostende, erkent energiearmoede als een cruciaal aandachtspunt binnen haar klimaatbeleid. De aanpak van energiearmoede in Oostende leunt op korte termijn oplossingen en directe hulp zonder de blik op een inclusieve en duurzame toekomst te verliezen. Door succesvolle initiatieven uit andere steden te bestuderen en een geïntegreerde, analytisch onderbouwde en participatieve aanpak toe te passen, kan Oostende stap voor stap bijdragen aan de uitrol van sterke praktijken en op die manier ook een voorbeeld worden voor andere steden en gemeenten.

Dit beleidsplan heeft als missie een strategisch uitgangspunt te formuleren voor de Stad Oostende en haar partners en prioritaire actiedomeinen voor te stellen als antwoord op de uitdagingen rond energiearmoede. Het beleidsplan verdiept zich in de kernaspecten van Duurzaam Wonen, Duurzaam Leven en Toegankelijkheid & Communicatie, waarbij het bestaande initiatieven versterkt en ruimte biedt voor nieuwe (beleids)ontwikkelingen die energiearmoede en de stijgende risico's op sociale verdringing in de energietransitie structureel aanpakken. Een structurele oplossing voor deze uitdaging zien de betrokken partners in een geïntegreerde en vernieuwde woonstrategie voor de Stad Oostende. Als kapstok voor deze bredere woonstrategie van Oostende biedt het beleidsplan zowel een houvast als een diepgaande studie over energiearmoede. Het biedt een toegankelijke benadering om een veerkrachtige en rechtvaardige energievoorziening te waarborgen voor elke Oostendenaar.

Context

In dit beleidsplan wordt dezelfde definitie van energiearmoede gehanteerd als die van de Koning Boudewijnstichting. In haar barometer maakt zij gebruik van drie indicatoren om het multidimensionale karakter van energiearmoede te verduidelijken:

1. **Gemeten energiearmoede** identificeert huishoudens waarvan de energie-uitgaven, na aftrek van huisvestingskosten, als uitzonderlijk hoog (meer dan 10%) worden beschouwd in verhouding tot hun beschikbaar inkomen. In Vlaanderen bevindt 9.7% van de huishoudens zich in deze situatie¹.
2. **Verborgen energiearmoede** wijst huishoudens aan waarvan de energie-uitgaven als 'abnormaal' laag worden beschouwd, wijzend op een verhoogd risico op deprivatie ten opzichte van basisbehoeften. Uit de cijfers blijkt dat in Vlaanderen 5.5% van de huishoudens een abnormaal lage energiefactuur hebben¹.
3. **Subjectieve energiearmoede** geeft het aantal huishoudens weer dat zelf aangeeft in energiearmoede te verkeren. Deze indicator is dus subjectief van aard. In Vlaanderen ligt dit percentage met 2.0% echter lager dan het Belgische gemiddelde¹.

Rekening houdend met de overlap tussen de drie indicatoren blijkt dat, in 2022, 21.8% van de huishoudens in België mogelijk getroffen werd door een vorm van energiearmoede. In Vlaanderen ligt dit percentage op 16.4%, wat lager is dan het nationale gemiddelde, maar wel een stijging van 13.1% ten opzichte van 2021¹.

¹Gegevens afkomstig uit de Energiebarometer 2024 van de Koning Boudewijnstichting, gebaseerd op data van 2022.

Energiearmoede is een complex probleem, beïnvloed door drie essentiële factoren: het beschikbare inkomen, de energiekosten en de sociale context. Wanneer we deze factoren bekijken in de context van Oostende, wordt duidelijk dat de stad bijzonder kwetsbaar is voor energiearmoede.

1. Beschikbaar inkomen²

Oostende scoort lager dan het Vlaamse gemiddelde op het gebied van inkomen, met een gemiddeld netto belastbaar inkomen dat bijna 9% onder het Vlaamse gemiddelde ligt. Ook het aantal inwoners dat afhankelijk is van een leefloon is in Oostende aanzienlijk hoger. Daarentegen blijft het aandeel aangiften met een fiscaal inkomen onder de kritische grens stabiel in vergelijking met Vlaanderen. Opvallend is echter dat er in Oostende aanzienlijk meer gemeenschappelijke aangiften zijn dan in Vlaanderen.

2. Energiekosten²

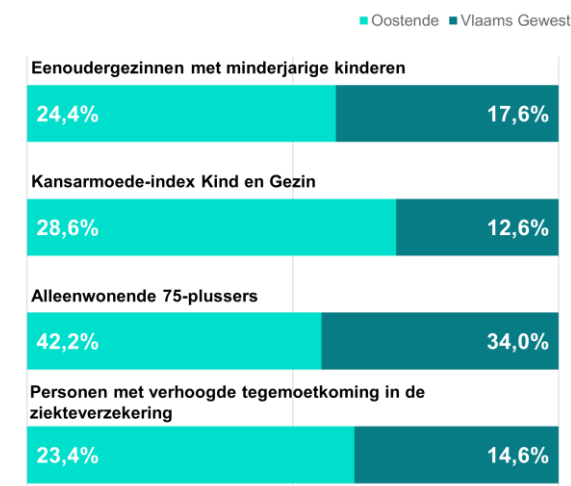
Daarnaast spelen de energiekosten een belangrijke rol. In Oostende zien we dat de betalingsproblemen voor energie hoger liggen dan in de rest van Vlaanderen. Gemiddeld heeft de stad 1.5 keer zoveel inwoners met betalingsachterstanden en meer dan 9% meer mensen ervaren betalingsmoeilijkheden. Hierbij wordt in Oostende ook 12% meer subjectieve armoede waargenomen dan in Vlaanderen. Bovendien is het aantal huishoudens met een digitale meter in Oostende met prepaid voor elektriciteit of gas gemiddeld 20% hoger dan in Vlaanderen, wat wijst op een verhoogd risico voor kwetsbare gezinnen. Het weigeren van woningtoegang voor de plaatsing van een digitale meter was in 50% van de gevallen de oorzaak van LAC-aanvragen. Het percentage huishoudens in waterarmoede blijft echter wel stabiel met zowel Oostende als het Vlaamse Gewest op 1.7%.

3. Sociale context²

De sociale context in Oostende versterkt dit probleem verder. De stad herbergt meer sociale groepen met een verhoogd risico op energiearmoede, zoals eenoudergezinnen met minderjarige kinderen, ouderen die alleen wonen en personen met een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. De kansarmoede-index in Oostende is zelfs meer dan twee keer zo hoog als het Vlaamse gemiddelde. Het percentage van de bevolking dat gebruikmaakt van verhoogde tegemoetkomingen in de ziekteverzekering is 60% hoger dan in de rest van Vlaanderen, wat de economische kwetsbaarheid van de stad onderstrept.

Deze drie factoren - inkomen, energiekosten en sociale context - dragen bij aan de groeiende kloof tussen Oostende en het Vlaamse Gewest. Meer

² Analyse gebaseerd op de database Welvaart en Armoede van Stad Oostende

dan één op de zes gezinnen³ in Oostende verkeert in energiearmoede. Het verschil tussen Oostende en de rest van Vlaanderen wordt steeds duidelijker, met een groeiende kloof in welvaartsindex en behandelde LAC dossiers. Deze cijfers benadrukken de dringende behoefte aan gerichte actie tegen energiearmoede in de regio.

Aanpak

Dit beleidsplan is tot stand gekomen via een gestructureerd en iteratief proces, waarbij verschillende fasen van analyse, overleg en verfijning hebben plaatsgevonden. De basis voor dit plan werd gelegd met een brede inventarisatie van mogelijke acties, opgesteld tijdens een workshop met alle sociale partners. Hieraan namen onder andere verschillende departementen van Stad Oostende (zoals Straathoekwerk en Buurten & Wijken), evenals organisaties zoals Woonsprong, Duinenwacht vzw, het AG-O (BU Energiehuis), AG-O (BU Stadsontwikkeling), Ligo en Samen DiVers vzw deel.

Om de initiële lijst verder te verfijnen, werd een tweede workshop georganiseerd met dezelfde sociale partners. Deze workshop had een tweeledig doel: enerzijds werden de acties kwantitatief geëvalueerd op basis van impact, haalbaarheid en urgentie om zo een lijst met prioritaire acties op te stellen, anderzijds werd de focus gelegd op de kwalitatieve uitwerking van deze prioritaire acties, waarbij aspecten zoals uitvoering, betrokken partijen en meetbare doelstellingen werden bepaald. Het resultaat was een kortere, maar meer concreet uitgewerkte lijst van acties die de basis vormden voor het uitwerken van het beleidsplan.

Om de voorgestelde acties verder uit te werken tot een gedetailleerd en uitvoerbaar plan, werd aanvullende informatie verzameld door middel van gerichte interviews. Deze interviews hadden twee belangrijke doelen: enerzijds om ontbrekende of aanvullende informatie te verkrijgen, en anderzijds om de uitgewerkte ideeën en voorgestelde acties te toetsen bij experts en betrokken partijen. Tijdens het opstellen van het plan werden in totaal drie interviews afgenomen, waaronder met Maud Buytaert (Reset.Vlaanderen), Bart Duflou (AG-O BU Energiehuis) en Roebym Anders (KnopOm). Deze gesprekken leverden waardevolle inzichten op en droegen bij aan de verfijning van het beleidsplan.

Gedurende het gehele proces vond er regelmatig overleg plaats met de relevante partijen binnen zowel de kerngroep (bestaande uit vertegenwoordigers van Stad Oostende-dienst Rechtenverkenning, Strategische Coördinatie, AG-O (BU Stadsontwikkeling) en AG-O (BU Energiehuis) als het projectteam (dat de kerngroep aanvulde met de beleidsmedewerker Wonen en beleidsmedewerker departement Mens, evenals Woonsprong, Fluvius en SAAMO). Door deze continue afstemming werd niet alleen de inhoud van het plan verfijnd, maar werd ook gezorgd voor draagvlak en betrokkenheid van alle relevante stakeholders.

Beleidsplan

Dit beleidsplan is opgebouwd rond drie kernpijlers: duurzaam wonen, duurzaam leven en toegankelijkheid & communicatie. Binnen deze pijlers worden in totaal 8 acties voorgesteld die bijdragen aan een energiezuinige, sociale en inclusieve stad. Elke actie richt zich op een specifiek aspect van deze thema's en biedt concrete oplossingen om de woon- en levenskwaliteit te verbeteren, energiearmoede te bestrijden en de toegang tot informatie en ondersteuning te versterken.

Om een duidelijke en gestructureerde aanpak te garanderen, wordt elke actie toegelicht aan de hand van vier vaste onderdelen:

- / **Belang en noodzaak:** waarom deze actie essentieel is binnen het beleid en welke uitdagingen hiermee worden aangepakt.
- / **Concrete invulling:** welke maatregelen en initiatieven worden genomen om de doelstellingen te realiseren.
- / **Aanpak van deze actie:** de manier waarop de actie zal worden uitgevoerd, inclusief samenwerking met relevante partners.

³ Oostende scoort hoger dan het Vlaams Gewest op factoren die bijdragen aan energiearmoede, zoals beschikbaar inkomen, energiekosten en sociale context. Hieruit wordt geconcludeerd dat energiearmoede in Oostende sterker aanwezig is dan in het Vlaams Gewest, waar 1 op de 6 gezinnen ermee te maken heeft.

/ **Betrokken partijen en doelgroep:** welke organisaties en doelgroepen betrokken zijn en hoe zij kunnen bijdragen aan of baat hebben bij de actie.

/ **Inschatting van de impact van de actie op de drie indicatoren van energiearmoede**

Door deze gestructureerde aanpak zorgen we ervoor dat het beleidsplan niet alleen een visie biedt, maar ook een praktisch kader waarmee concrete verbeteringen gerealiseerd kunnen worden.

A. Duurzaam wonen

1. Opstellen van een algemeen woonbeleid voor Stad Oostende

Belang en noodzaak van deze actie

De woonproblematiek in Oostende vraagt om een gecoördineerde en structurele aanpak. Betaalbaar wonen wordt steeds moeilijker door stijgende huurprijzen en beperkte toegang tot kwalitatieve huisvesting. Daarnaast kampen veel woningen met verouderde infrastructuur en slechte energieprestaties, wat bijdraagt aan hoge energiekosten en verhoogde risico's op energiearmoede.

Een apart overkoepelend woonplan biedt een strategische basis om deze uitdagingen op wijkniveau aan te pakken. Door in te zetten op betaalbaar wonen, renovatie-ondersteuning, sociaal verhuur en het beheer van noodkoopwoningen, wordt niet alleen de woonkwaliteit verbeterd, maar wordt ook energiearmoede structureel bestreden. Energiearmoede heeft een directe impact op de financiële situatie van huishoudens, hun gezondheid en sociaal welzijn. Tegelijkertijd moet er aandacht zijn voor de gevolgen van renovaties op huurprijzen en de problematiek van 'renovictions'⁴.

Dit woonbeleid moet mechanismen voorzien om huurders en eigenaars te beschermen tegen verdringing en ervoor zorgen dat energetische renovaties niet leiden tot sociale uitsluiting. Een woonbeleid dat hierop inspeelt, verhoogt niet alleen het comfort en de levenskwaliteit van kwetsbare burgers, maar draagt ook bij aan een duurzame en rechtvaardige stad.

Verder moet dit woonbeleid vertrekken vanuit een duidelijke visie en sterk partnerschap tussen de betrokken actoren. Acties moeten zich enerzijds richten op de huurmarkt, anderzijds op de eigendomsmarkt. Daarbij wordt actief gezocht naar (ver)nieuwe(n) woon- en renovatiemodellen ter versterking en aanvulling van bestaande maatregelen om duurzaam en betaalbaar wonen te realiseren. Naast de stad Oostende als trekker, spelen Woonsprong, private ontwikkelaars en investeerders zoals de Europese Investeringsbank een essentiële rol in het zoeken naar concrete innovatieve oplossingen voor een inclusieve woonmarkt.

Concrete invulling van deze actie

Binnen deze actie wordt een algemeen woonbeleid opgesteld, dat wordt uitgewerkt in een overkoepelend woonplan met wijkgerichte initiatieven. Volgende aspecten staan centraal:

- / **Betaalbaar wonen:** maatregelen om huur- en koopwoningen toegankelijk te maken voor gezinnen met een laag tot midden inkomen. Dit omvat sociale woonprojecten, premies voor betaalbare nieuwbouw, maatregelen om woonspeculatie te voorkomen en het onderzoeken van mogelijkheden met betrekking tot voorkooprecht.
- / **Renovaties ondersteunen:** Het bieden van begeleiding en informatie over energetische renovaties, premies en leningen voor energie-efficiënte maatregelen, aan eigenaren en verhuurders. Renovatiepremie's voor verhuurders kunnen gekoppeld worden aan de voorwaarde van sociaal verhuur. Bij deze actie dient er voldoende aandacht te zijn voor de minimale normen van de Wooncodex.

Ter inspiratie

Zürich telt 40.000 woningen in eigendom van wooncoöperaties, verenigingen van huurders die gezamenlijk investeren in huurwoningen. Deze coöperaties vormen een betaalbaar alternatief voor een brede doelgroep, zonder inkomensgrens. Ze bieden een divers en inclusief woonaanbod dat inspeelt op verschillende gezinsvormen, leeftijden en sociale noden. In 2011 werd via een referendum besloten dat tegen 2050 minimaal een derde van de huurwoningen betaalbaar moet zijn, onder andere via wooncoöperaties en gemeentelijke woningen.

⁴ **Renovictions** is een situatie waarbij verhuurders renovatiewerkzaamheden uitvoeren aan een pand met negatieve gevolgen voor de zittende huurders. De renovaties kunnen tot gevolg hebben dat vaste kosten in appartementen verhogen en huurprijzen verhogen waardoor bewoners niet de nieuwe vaste kosten en/of huur kunnen veroorloven. Het resultaat is een verhoogd risico op sociale verdringing dat vooral lage-inkomensgroepen treft.

- / **Sociaal verhuur stimuleren:** promotie bij en stimuleren van eigenaars en investeerders om woningen sociaal te verhuren via Woonsprong. Dit kan via gerichte communicatiecampagnes, het organiseren van een woonbeurs, nauwe samenwerking met stadsdiensten en sociale diensten en een evaluatie van het stadsbeleid op mogelijkheden om sociaal verhuur te faciliteren.
- / **Beheer van noodkoopwoningen:** Het identificeren en renoveren van woningen in slechte staat om ze opnieuw bewoonbaar te maken voor kwetsbare doelgroepen. Dit omvat ook ondersteuning voor eigenaars bij het uitvoeren van noodzakelijke renovaties. Specifiek kan door de Stad Oostende worden onderzocht hoe een noodkoopfonds kan worden opgestart voor kwetsbare huishoudens in Oostende. Vlaanderen heeft recent de financiële voorwaarden hiervoor vernieuwd.
- / **Stimuleren van herbestemming en actieve aanpak van leegstand:** Om eigenaars van leegstaande panden beter te informeren over hun mogelijkheden en verantwoordelijkheden, kan bijvoorbeeld een informatieve folder worden ontwikkeld. Deze folder zal duidelijke richtlijnen bevatten over regelgeving, beschikbare subsidies en mogelijke ondersteuning bij herbestemming of renovatie.
- / **Oprichting van een geïntegreerd woon- en energieloket vanaf 2027:** Vanaf 2027 moeten alle gemeenten gestructureerde basisinformatie over wonen en energie aanbieden via een laagdrempelige geïntegreerd woon- en energieloket.
- / **Stimuleren van sociale koopwoningen via Woonsprong:** Door gerichte samenwerking en incentives maken we het aanbod van betaalbare koopwoningen kenbaar om zo meer gezinnen met een bescheiden inkomen de kans geven om in kwalitatieve en duurzame woningen te wonen.
- / **Vergunningsbeleid afstemmen op duurzaam en betaalbaar wonen:** Door duidelijke richtlijnen en voorwaarden te hanteren, zorgen we ervoor dat nieuwe woonprojecten niet alleen voldoen aan de hedendaagse normen van energie-efficiëntie en milieuvriendelijkheid, maar ook financieel haalbaar blijven voor diverse doelgroepen.

Het is belangrijk dat er tijdens het bedenkingproces en het uitschrijven van het plan rekening wordt gehouden met deze aspecten om de energie-efficiëntie te verbeteren en de huisvestingskosten te verlagen. Bovendien kan de toegang tot data ook nuttig zijn in het kader van de beleidsvorming en de uitrol van het woonbeleid en/of wijkgerichte transitieplannen.

Ter inspiratie 1

De Nederlandse onafhankelijke onderzoeksorganisatie TNO heeft in samenwerking met het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) energiearmoede in Nederland in kaart gebracht naar aard, omvang en regionale spreiding. Deze interactieve kaart geeft de energiearmoede weer per gemeente en over tijd. Hiervoor werden drie indicatoren gebruikt: betaalbaarheid van de energierekening, de huiskwaliteit en de mogelijkheid om te verduurzamen.

Aanpak van deze actie

Een woonbeleid wordt opgesteld dat de visie, doelen en prioriteiten vastlegt met concrete actiepunten per wijk inclusief budgettering.

Betrokken partijen en doelgroep

Deze actie is gericht op een breed publiek, met bijzondere aandacht voor huurders, eigenaars met beperkte middelen en kwetsbare gezinnen. De Stad Oostende coördineert de ontwikkeling van het woonbeleid en werkt samen met diverse partners, zoals het OCMW, Woonsprong, wijkorganisaties en buurtwerkers, evenals private eigenaars en verhuurders, energie-experts en maatschappelijke organisaties, adviesinstanties, Wooncoöperaties, CLT's, AG-O (BU Energiehuis), AG-0 (BU Stadsontwikkeling) en projectontwikkelaars.

Ter inspiratie 2

TNO heeft de Clustertool ontwikkeld, een geavanceerd hulpmiddel waarmee specifieke contingenten woningen kunnen worden geselecteerd uit een database met de volledige Nederlandse woningvoorraad.

Door lijsten te analyseren van woningen waar renovatiemaatregelen succesvol of onsuccesvol zijn toegepast, traint een AI-algoritme zichzelf om woningenmerken te identificeren die bijdragen aan een succesvolle verduurzaming. Met deze AI-tool kunnen vervolgens de meest geschikte woningen worden geselecteerd voor specifieke verduurzamingsmaatregelen. Door deze maatregelen doelgericht uit te voeren en gezamenlijk in te kopen, kunnen kosten worden bespaard en de efficiëntie van de verduurzaming worden vergroot.

2. Geven van kansen aan de bewoners om deel te nemen aan de energietransitie

Belang en noodzaak van deze actie

De energietransitie vormt een grote maatschappelijke uitdaging waarbij een brede betrokkenheid essentieel is om de doelen die in het Parijsakkoord⁵ en de Klimaatwet⁶ vervat zitten, te behalen. Ook gezinnen in energiearmoede dienen betrokken te worden bij de transitie, vooral omdat de gevolgen voor hen vaak tastbaarder zijn dan voor meer welstellende gezinnen die kapitaalintensieve investeringen, in bijvoorbeeld isolatie en warmtepompen, makkelijker kunnen ondernemen.

Gezinnen zonder of met beperkte financiële middelen om te investeren in duurzame oplossingen blijven daardoor afhankelijk van fossiele brandstoffen, die steeds duurder worden door verhoogde belastingen en het Europese emissiehandelssysteem (EU ETS 1), dat de prijs van CO₂-uitstoot voor producenten verhoogt om de overgang naar duurzame energie te bevorderen. Deze huishoudens missen niet alleen de financiële voordelen van subsidies en andere stimulansen voor duurzame technologieën, maar ook de indirecte voordelen, zoals verbeterd wooncomfort door (extra) isolatie. In de toekomst kunnen zij mogelijk geconfronteerd worden met extra beperkingen, zoals het verbod op toegang tot lage-emissiezones voor niet-elektrische voertuigen in stedelijke gebieden en hogere brandstofkosten door de uitbreiding van het emissiehandelssysteem naar EU ETS 2.

Concrete invulling van deze actie

Als lokaal bestuur erkent Stad Oostende dat de energietransitie niet alleen een ecologische noodzaak is, maar ook een sociale uitdaging. Om te garanderen dat elke beleidsmaatregel en actie bijdraagt aan een inclusieve en haalbare transitie, hanteren we de volgende drie kernvragen als leidraad:

1. *Draagt dit bij aan de energietransitie?*

Bevordert de maatregel een duurzamer energiegebruik, vermindert ze de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen of stimuleert ze hernieuwbare energie?

2. *Helpt dit mensen in energiearmoede?*

Vermindert de maatregel de energiekosten, verhoogt ze het wooncomfort of verlaagt ze drempels voor kwetsbare groepen om deel te nemen aan de energietransitie?

3. *Hoe kunnen we mensen in energiearmoede betrekken?*

Worden mensen met een verhoogd risico op energiearmoede actief gehoord en betrokken bij de uitwerking van de maatregel? Biedt ze kansen voor co-creatie of participatie?

4. *Wat is de impact van deze actie op de indicatoren van energiearmoede?*

Welke specifieke indicatoren van energiearmoede (beschikbaar inkomen, energiekosten en sociale context) worden door deze actie beïnvloed, en in welke mate?

⁵ Het Parijsakkoord is een wereldwijd klimaatverdrag, gesloten in 2015 door 195 landen, met wettelijk bindende doelstellingen voor de vermindering van CO₂-uitstoot. Het belangrijkste doel is om de wereldwijde temperatuurstijging in 2050 te beperken tot maximaal 2°C boven het pre-industriële niveau, met een streefwaarde van 1,5°C.

⁶ De Europese Klimaatwet verankert de doelstelling van een klimaat neutrale Europese Unie tegen 2050.

Aanpak van deze actie

Deze drie kernvragen zullen systematisch worden toegepast bij beleidsvorming en projectontwikkeling. Door deze principes structureel te verankeren, wordt ervoor gezorgd dat niemand achterblijft in de energietransitie en dat klimaatbeleid hand in hand gaat met sociale rechtvaardigheid. Een kwaliteitskamer/klankbordgroep wordt opgericht om de acties/plannen te toetsen in het kader van een sociaal inclusieve energietransitie.

Ter inspiratie 1

Met de Experten bundelt SAAMO ervaringsexpertise van mensen in energiearmoede. Met vaste werkgroepen zoals een maandelijkse projectvergadering in Brussel. Maar ook vanuit individuele verhalen, kleine gesprekstafels en grote discussiefora in heel Vlaanderen. Vanuit die ervaringsexpertise volgen mensen in armoede, opbouwwerkers en medestanders samen het sociale energiebeleid op en streven naar een recht op energie. Een lokale versie van dit dialoogmoment zou kunnen worden opgezet.

Ter inspiratie 2

De erkende Oostendse armenverenigingen BMLIKO en Samen Divers brachten hun ervaringen met betrekking tot energiearmoede samen voor de opmaak van persona's voor het beleidsplan. Ze namen ook samen met andere partners uit het Oostendse platform 'Ieders Stem Telt' deel aan de workshops.

Betrokken partijen en doelgroep

Deze acties komen tot stand door een samenwerking van verschillende partijen zoals de kwaliteitskamer/klankbordgroep, SAAMO SOL en de governance 'klimaat'. De doelgroepenorganisaties worden betrokken bij het opzetten van nieuwe projecten.

B. Duurzaam leven

3. Informeren van mensen met beperkte digitale vaardigheden

Belang en noodzaak van deze actie

De versnelde digitaliseringstrend is onmiskenbaar en de participatie in de samenleving verloopt meer en meer digitaal. Voor meer dan de helft van de Vlamingen volgen deze technologische veranderingen zich echter te snel op of is de digitale dienstverlening te hoogdrempelig. Vooral ouderen en huishoudens met een lager inkomen ervaren de grootste digitale kloof. Tegelijkertijd behoren zij tot de groepen die het zwaarst getroffen worden door energiearmoede. Digitalisering met aandacht voor digitale inclusie kan echter bijdragen aan een oplossing, bijvoorbeeld door het gebruik van een digitale meter, die inzicht biedt in het energieverbruik en hierdoor mogelijke besparingsmaatregelen aan het licht kan brengen.

Concrete invulling van deze actie

Om meer mensen te laten profiteren van de voordelen van digitalisering, is het cruciaal om in te zetten op sensibilisering, educatie, toegankelijkheid en laagdrempeligheid. Dit houdt in dat mensen met beperkte digitale vaardigheden ondersteund worden bij het gebruik van digitale toepassingen en dat er initiatieven worden genomen om hen te voorzien van de nodige middelen. Door gerichte inspanningen kunnen meer mensen actief deelnemen aan de digitale samenleving en optimaal gebruikmaken van technologieën die bijdragen aan energiebeheer en kostenbesparing. In het algemeen zijn er vier pijlers van digitale inclusie: toegang tot digitale technologie, digitale vaardigheden, ondersteuning bij essentiële dienstverlening en gebruiksvriendelijkheid van de digitale toepassingen. Deze vier pijlers zijn verweven doorheen de acties van dit beleidsplan.

Aanpak van deze actie

Om deze doelstellingen in de praktijk om te zetten, worden drie gerichte acties voorgesteld. Deze acties zijn erop gericht om digitale vaardigheden te versterken, de toegang tot technologie te verbeteren en ondersteuning te bieden bij essentiële dienstverlening. Deze acties kunnen eventueel verder uitgewerkt worden binnen het programma 'Iedereen Digitaal' van Stad Oostende.

Ten eerste worden er **workshops** georganiseerd om de aanwezigen te informeren over de omschakeling naar digitale meters en de werking van de bijhorende applicaties. Stap voor stap wordt uitgelegd hoe een account wordt aangemaakt en hoe het energieverbruik kan worden opgevolgd via deze toepassingen.

Dergelijke workshops kunnen drempels verlagen en deelnemers in staat stellen om digitale tools effectief te gebruiken om hun energieverbruik te monitoren en op deze manier te besparen. Een duidelijke communicatiestrategie met een eenvoudig taalgebruik en nadruk op de voordelen (bv. "Leer hoe je je energierekening kan verlagen met digitale meters!") kan de participatiegraad van deze workshops verhogen. Deze workshops kunnen ook gekoppeld worden aan het aanbod van Oostende@Internet, een samenwerkingsproject om de digitale kloof bij de Oostendse bevolking kleiner te maken. Deze communicatie wordt gedeeld via digibanken⁷ in de buurt.

Ter inspiratie

Het Energiehuis heeft een proefproject uitgevoerd bij 30 gezinnen en de eerste reacties zijn positief. De Stad Oostende zou dit initiatief verder kunnen uitbreiden, bijvoorbeeld door het wijk per wijk op te schalen.

Daarnaast worden **informatiebrochures** over de digitale meter en de activiteiten van digibanken in de buurt, evenals cursusmateriaal over het gebruik van applicaties meegegeven. Deze materialen kunnen helpen om digitale vaardigheden te verbeteren en de toegang tot essentiële online dienstverlening te vergemakkelijken. Voor mensen die minder goed te been zijn, worden er workshops op maat aan huis aangeboden, vergelijkbaar met de huidige mogelijkheden die via digibanken aangevraagd kunnen worden. Dit biedt hen de kans om deel te nemen zonder dat mobiliteit een belemmering vormt.

Ten tweede is **toegang** tot essentiële apparatuur, zoals computers, smartphones en internet, van groot belang. De gegevens van de digitale meter en andere slimme apparaten, zoals een slimme thermostaat, worden online beschikbaar gesteld. Dit

⁷ Digibanken zijn locaties in Vlaanderen en Brussel waar mensen die minder digitaal vaardig zijn gratis hulp kunnen vragen bij al hun digitale vragen. Ze bieden ook opleidingen en workshops aan, zodat gebruikers de kans krijgen om hun digitale vaardigheden te verbeteren.

impliceert dat gebruikers over een internetverbinding en geschikte apparaten moeten beschikken, vooral wanneer de informatie uitsluitend via een applicatie toegankelijk is. Het aanbieden van smartphones, tablets en computers kan daarom een oplossing zijn.

Digibanken bieden reeds de mogelijkheid om computers en laptops uit te lenen voor een vooraf bepaalde periode, die in sommige gevallen kan oplopen tot twee jaar. Een eenmalige verlenging is mogelijk. Daarna wordt gekeken of er binnengebrachte toestellen na refurbishen kunnen geschonken worden aan mensen die een uitleentrajec volgden.

Naast het aanbieden van apparatuur moeten mensen ook worden aangemoedigd om gebruik te maken van openbare computers zoals in de bibliotheek. Dit zal worden bevorderd door duidelijke communicatie over de beschikbaarheid en toegankelijkheid van deze voorzieningen. Deze communicatie zal worden gedeeld via het OCMW en digibanken.

Sinds 1 maart 2024 kan bovendien een nieuw sociaal tarief voor internet aangevraagd worden, wat een extra ondersteunende maatregel biedt. Dit tarief wordt echter niet automatisch toegekend, waardoor het van belang is de in aanmerking komende groepen hierover te informeren en hen te ondersteunen bij het aanvraagproces. Dit wordt bereikt door de in aanmerking komende groepen te identificeren tijdens hun aanmelding bij het OCMW, zodat zij tijdig worden geïnformeerd en ondersteund. Ook bij digibanken wordt de nodige ondersteuning voorzien.

Tot slot wordt volledige ontzorging geboden op het vlak van digitalisering voor wie dit nodig heeft. Dit betekent dat digitaal minder vaardige mensen alle digitale taken, zoals het ontvangen en betalen van facturen, uit handen kunnen geven. Zo blijven zij gevrijwaard van digitale zorgen en krijgen ze de nodige ondersteuning voor hun administratie. Het bestaande E-Trust project van OCMW Oostende biedt een laagdrempelig aanspreekpunt in een vertrouwde omgeving, waar kwetsbare burgers hulp krijgen bij gevoelige digitale handelingen. Professionele medewerkers met de juiste opleiding en beroepsgeheim staan hiervoor in. Aangezien dit project in 2025 afloopt, zou een bestendiging wenselijk zijn, gezien de positieve impact op digitale vaardigheden en drempelverlaging voor kwetsbare groepen.

Betrokken partijen en doelgroep

Deze acties worden uitgevoerd in samenwerking met partijen zoals digibanken, Stad Oostende, OCMW, Fluvius, AG-O (BU Energiehuis), de interne stuurgroep van 'Iedereen Digitaal', Projectvereniging Perspectief en Ligo.

De voorgestelde acties zijn bedoeld om mensen met beperkte digitale vaardigheden te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun digitale kennis en hen wegwijs te maken in het gebruik van beschikbare digitale tools. Een manier om deze doelgroep te identificeren, is door te kijken naar personen die reeds een beroep doen op digibanken.

Daarnaast richten de acties zich ook op mensen met een lager inkomen, zodat zij toegang krijgen tot de nodige digitale middelen. Deze groep kan onder andere worden geïdentificeerd via gebruikers van uitleendienst voor computers of mensen die regelmatig de openbare computers in bibliotheken gebruiken.

Ter inspiratie

De digibanken in Oostende kunnen inspiratie halen uit de activiteiten van de Stad Antwerpen die een uitgebreider aanbod heeft wat betreft de aanschaf van tweedehandslaptops. In 2021 en 2022 heeft de Stad Antwerpen tweedehandslaptops verdeeld onder klanten van sociale centra, waar zij deze konden aanschaffen voor ongeveer 60 euro. Daarnaast heeft de stad ook enkele tweedehandslaptops weggeschonken aan een digibank.

4. Creëren van dialoog en educatie rond energie-efficiënt wonen

Belang en noodzaak van deze actie

Een van de belangrijke factoren in verband met energiearmoede is het energieverbruik. Hoge energieschulden ontstaan namelijk voor een deel door een hoog verbruik. Dit kan enerzijds worden toegeschreven aan het gedrag van het individu en anderzijds aan de slechte kwaliteit van de woning of de verouderde uitrusting.

Concrete invulling van deze actie

Om deze uitdagingen aan te pakken, is het essentieel om mensen bewust te maken van de impact van hun energieverbruik en hen inzicht te geven in hoe zij hun energieverbruik kunnen verminderen zodat zij hun energiekosten kunnen verlagen. Dit vraagt om een gerichte aanpak die zich richt op het bevorderen van gedragsveranderingen en het vergroten van de kennis over energie-efficiëntie.

Aanpak van deze actie

Deze actie kan op vier verschillende manieren worden aangebracht, elk gericht op het bereiken van de doelgroep via verschillende kanalen en benaderingen, zodat de boodschap zo effectief mogelijk overkomt en de betrokkenheid wordt vergroot.

Ten eerste worden er **algemene infosessies** georganiseerd die dienen als basiseducatie over energie-efficiëntie en bewust energieverbruik. Tijdens deze sessies worden essentiële richtlijnen gedeeld, waaronder beknopte en praktische adviezen voor energiezuinig wonen. Deze sessies bieden deelnemers handvaten of "vuistregels" om eenvoudig aan de slag te gaan met het verbeteren van hun energieverbruik.

Ter inspiratie 1

Fluvius en het Energiehuis organiseren reeds gratis infosessies over verschillende thema's zoals energiezuinig verwarmen, isolatie, snelle energiebesparingen, warm water, enz. waarbij advies en tips worden gegeven. Dit helpt deelnemers om op een eenvoudige en toegankelijke manier inzicht te krijgen in hoe zij hun energieverbruik kunnen verlagen, kosten kunnen besparen en duurzamer kunnen leven. Na afloop kunnen de deelnemers vragen stellen aan ervaren experts, die ook daarna beschikbaar blijven voor verdere ondersteuning. Deze persoonlijke ondersteuning kan een extra motivatie zijn voor mensen om deel te nemen aan de infosessies. Bovendien biedt Fluvius ook roll-ups aan die kunnen worden gebruikt om mensen te sensibiliseren.

Ten tweede worden er **workshops of doelgerichte infosessies** georganiseerd die zijn afgestemd op de specifieke behoeften van verschillende doelgroepen. Deze workshops kunnen uiteenlopen van praktische sessies over het instellen van een thermostaat tot het begeleiden bij het kiezen van het meest voordelige energiecontract. Zowel de inhoud als de locatie van de workshops worden aangepast aan de doelgroep om maximale betrokkenheid en toegankelijkheid te garanderen. Jongeren

kunnen bijvoorbeeld deelnemen aan rondleidingen in een demowoning, waar ze op interactieve manier kennismaken met energie-efficiënte apparaten en duurzame woonpraktijken. Voor volwassenen en pas-gepensioneerden kunnen informatiesessies worden georganiseerd op markten of beurzen, waar zij op een laagdrempelige manier toegang krijgen tot nuttige informatie over energiezuinig wonen. Gepensioneerden daarentegen kunnen het beste worden bereikt via informatiebijeenkomsten in ontmoetingscentra of zelfs aan huis, zodat zij geen extra verplaatsingen hoeven te maken en toch de nodige ondersteuning krijgen. Het is hierbij ook belangrijk om aandacht te schenken aan culturele verschillen en gebruiken aangezien standaard besparingstips hier niet altijd bij aansluiten.

Daarnaast dienen deze sessies ook als ontmoetingsmomenten voor mensen in een vergelijkbare situatie. Door hen met elkaar in contact te brengen, ontstaat de mogelijkheid om onderling effectieve methoden en ervaringen rond energie-efficiëntie te delen. Dit kan niet alleen bijdragen aan een beter begrip en effectiever energiegebruik, maar ook een gevoel van gemeenschap en wederzijdse steun creëren. Door samen te leren en ervaringen uit te wisselen, kunnen deelnemers elkaar motiveren en inspireren om duurzamere keuzes te maken.

Ten derde worden **energieambassadeurs** ingezet om in gesprek te gaan met de doelgroep. Deze vrijwilligers krijgen een opleiding zodat ze over de juiste kennis en vaardigheden beschikken. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan culturele verschillen en gewoonten. Hun rol is niet alleen om informatie te verstrekken, maar ook om vertrouwen op te bouwen binnen de doelgroep. Een goed voorbeeld van deze aanpak is de Kwaliteitskamer Oostende, waar expertise en ervaringsdeskundigheid samenkomen om kwetsbare doelgroepen beter te bereiken.

Tot slot worden er ook **online publicaties** opgesteld met uitgebreide informatie over energie-efficiënte praktijken en apparaten. Deze publicaties kunnen praktische tips, diepgaande gidsen en vergelijkingen van energiezuinige toestellen bevatten, zodat consumenten beter geïnformeerde keuzes kunnen maken. Daarnaast worden er interactieve elementen zoals video's, infographics en rekenmodellen toegevoegd om de informatie toegankelijker en effectiever te maken.

Betrokken partijen en doelgroep

Deze acties kunnen tot stand worden gebracht door de samenwerking van verschillende partijen waaronder Stad Oostende, OCMW, AG-O (BU Energiehuis), JACO, Woonsprong, Samen Divers, Syntra en andere kennisinstellingen zoals scholen, CVO of de afdeling bouwkunde van VIVES.

Aangezien het gebruiksgedrag een belangrijke rol speelt bij het bepalen van ieders energiefactuur, kunnen de algemene infosessies en online publicaties voor iedereen waardevolle inzichten bieden en hen helpen om hun energieverbruik te verlagen en zo hun factuur te verminderen.

Ter inspiratie 2

Milieu Centraal heeft in Nederland een Energiehulpnetwerk gelanceerd om energiearmoede aan te pakken. Hierbij richten zij zich op een inclusievere benadering via mensen en organisaties uit de 'vertrouwde kring' aangezien zij vaak wel het vertrouwen hebben van de doelgroep. Verder heeft Milieu Centraal ook tools en praktische hulpmiddelen ontwikkeld die cultuursensitief zijn qua beeldvoering en taal.

5. Actief begeleiden van de doelgroep met betrekking tot het beperken van energiekosten

Belang en noodzaak van deze actie

Energiescans, inclusief waterscans, bieden op korte termijn concrete besparingen en vormen een eerste stap naar verdere hulp en structurele ondersteuning. Een energiescan is een gratis of voordelige dienst waarbij een energieadviseur een woning bezoekt en onderzoekt waar energie verloren gaat. De scan omvat advies en kleine ingrepen, zoals het plaatsen van tochtstrips of radiatorfolie, om energieverlies te beperken en kosten te verlagen. Daarnaast worden tijdens deze scans de prijzen van verschillende contracten vergeleken om het meest voordelige contract voor de eigenaar of huurder te bepalen. Deze scans zullen helpen om energieoptimalisaties door te voeren in afwachting van een volledige renovatie van de woning. Woonsprong en AG-O (BU Energiehuis) zijn in vergevorderde gesprekken over een nauwe samenwerking om energiescans uit te voeren bij huurders.

Anderzijds staat het OCMW in voor de sociale en financiële trajecten. Het speelt een wettelijke rol in de Lokale Adviescommissie, de toekenning van de Minimale Levering Aardgas en de Stookoliepremie, en het uitvoeren van een sociaal-financieel onderzoek bij een aanvraag voor een energiescan of kortingsbon voor huishoudelijke toestellen. Daarnaast zet het OCMW vandaag al in op een outreachende en preventieve werking, in het kader van de uitputting van rechten. Het kan zo mede een rol spelen in het creëren van dialoog en bewustwording bij de doelgroep in samenwerking met partners.

Om effectieve hulp te garanderen, moeten professionals (en vrijwilligers) die in deze context werken goed op de hoogte zijn van de problematiek, zodat ze kunnen bijdragen aan preventie en vroegsignalering en op een correcte manier kunnen doorverwijzen naar elkaar.

Concrete invulling van deze actie

In de toekomst kunnen Energiescans worden aangevuld met andere initiatieven zoals:

- / **Thermostaatregeling:** advies over optimaal gebruik van thermostaten om energieverbruik te beperken.
- / **Gratis onderhoud van verwarmingsketels:** via de VEKA-premie (180€), waarbij Stad Oostende een pool van aannemers identificeert om efficiëntieverbeteringen te adviseren.
- / **Kortingsbonnen voor energiezuinige toestellen:** bekendmaking van de uitbreiding van de doelgroepen die de kortingsbon en energiescans kunnen aanvragen.
- / **Zelflerende/zelfsturende modules:** analyse van verbruikspatronen om enkel te verwarmen waar en wanneer nodig.
- / **Kleine energiebesparende maatregelen met een korte terugverdientijd:** waterbesparende maatregelen (bv. installaties van spaarders op kranen), energiesockets om digitale meters uit te lezen en verbruik om te zetten in euro's, boilerlektesten en ventilatoren op radiatoren op bestaande afgiftesystemen.

Om de kwaliteit van de hulpverlening te garanderen, introduceren we een **kwaliteitslabel** en werken we via de **Kwaliteitskamer** aan een éénduidige basishouding van de dienst- en hulpverlening.

Daarnaast wordt er ook gekeken met partners naar hoe meer lokale hernieuwbare energie een weg kan vinden naar de meest kwetsbare huishoudens. Lokale hernieuwbare energie toont minder grote energiefluctuaties dan energie uit fossiele bronnen. Binnen het **SAAMO-SOL**-project onderzoeken de betrokken partners hoe kwetsbare huishoudens en gezinnen in energiearmoede beter toegang krijgen tot de voordelen van lokaal opgewekte hernieuwbare energiebronnen.

Een specifieke focus ligt op zonnestroom, die momenteel een van de meest kostenefficiënte vormen van energieopwekking is. Echter, de toegang tot deze duurzame energiebron blijft voor veel huishoudens in energiearmoede beperkt door financiële, juridische en structurele drempels. Het project beoogt innovatieve en inclusieve oplossingen te ontwikkelen die deze barrières verlagen, waardoor energiearmoede wordt verminderd en de energietransitie toegankelijker wordt voor sociaal kwetsbare groepen.

Aanpak van de actie

De actie Energiescans wordt uitgevoerd door een samenwerking tussen AG-O (BU Energiehuis) en De Duinenwacht vzw. OCMW en AG-O verwijzen onderling naar elkaar door, ingeval men geconfronteerd wordt met een hulpvrager die met een hulpvraag zit die past in ééniëders expertise. Vervolgens kan de doelgroep online een aanvraag indienen om een energiescan te laten uitvoeren. Duinenwacht vzw voert energiescans uit, waarbij ze niet alleen besparingsmogelijkheden in kaart brengen, maar ook de koppeling maken met verdere hulp, zoals financiële ondersteuning, premies en sociale begeleiding. Deze bezoeken zullen ook rekening houden met culturele verschillen en gebruiken en dienen als middel om vertrouwen op te bouwen binnen de doelgroep. Daarnaast worden professionals en vrijwilligers getraind in vroegsignalering en preventie, zodat ze gericht kunnen doorverwijzen naar de juiste diensten. Dit zal ook deel zijn van de opleiding van de energie-ambassadeurs. Tot slot wordt het effect van de maatregelen gemonitord en geëvalueerd om bijsturing en optimalisatie mogelijk te maken.

Voor SAAMO-SOL wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd in samenwerking met SAAMO, Stad Oostende, WVI, OCMW, AG-O (BU Energiehuis), Beauvent. Binnen het haalbaarheidsonderzoek wordt bekeken in welke scenario's de installatie van zonnestroom en de opschaling van de lokale hernieuwbare energieproductie voordelen kan bieden voor gezinnen in energiearmoede.

Betrokken partijen en doelgroep

Deze actie richt zich op kwetsbare huishoudens in Oostende, met een focus op personen met een laag inkomen. De uitvoering gebeurt in samenwerking met:

- / OCMW Oostende: eerste lijn voor toekenning en begeleiding bij financiële hulp.
- / Energiehuis en De Duinenwacht vzw: uitvoering van energiescans en installaties.
- / Stad Oostende: coördinatie van subsidies, sensibilisering en samenwerking met VEKA.
- / Vrijwilligers en buurtwerkers: detectie van energiearmoede en toeleiding naar hulp.
- / SAAMO verkent verder met de betrokken partners de mogelijkheden van zonnestroom voor kwetsbare doelgroepen.
- / WVI biedt technische ondersteuning bij het ontwerp en ontwikkeling van een model waarbinnen de voordelen van lokale hernieuwbare energieproductie toegankelijk worden voor kwetsbare doelgroepen.
- / Beauvent is de lokale energiecoöperatie in Oostende die als derde partij kan investeren in grootschalige PV-installaties

C. Toegankelijkheid en communicatie

6. Verbeteren van de ondersteuning en begeleiding van klanten

Belang en noodzaak van deze actie

Energiearmoede is een groeiend probleem in Oostende, en de versnippering van de hulpverlening maakt het moeilijk voor mensen in nood om de juiste ondersteuning te vinden. Een gebrek aan samenwerking tussen diensten, het ontbreken van een centraal aanspreekpunt en onduidelijke communicatie over sociale rechten en mogelijkheden zorgen ervoor dat veel mensen niet de hulp krijgen die ze nodig hebben. Bovendien zorgt de verplichte éénmaking van het Woon- en Energieloket tegen 2027 dat de ontwikkeling van een centraal aanspreekpunt des te noodzakelijker is.

Concrete invulling van deze actie

Om deze problemen aan te pakken, is het belangrijk een integrale aanpak te hanteren die de verschillende hulpverleningsdiensten beter met elkaar verbindt. Dit kan door het creëren van toegankelijke, samenwerkende structuren die de weg naar ondersteuning vergemakkelijken. Hierbij wordt aandacht besteed aan het verbeteren van de dienstverlening, het versterken van de communicatie en het bevorderen van de samenwerking tussen betrokken partijen. Dit zorgt voor een meer gestroomlijnde en effectieve ondersteuning voor de mensen die dit het hardst nodig hebben.

Aanpak van deze actie

Om deze uitdagingen aan te pakken, worden drie acties voorgesteld:

Ten eerste ontbreekt het aan afstemming, waardoor mensen vaak van het kastje naar de muur worden gestuurd. Een structureel netwerk of overlegplatform, getrokken door de dienst Rechtenverkenning, brengt alle relevante partijen samen, zoals Stad Oostende, het OCMW, Woonsprong, AG-O (BU Energiehuis), armoedeorganisaties en de huurdersbond. Dit zorgt voor betere coördinatie en duidelijke afspraken. Een onderzoek wordt opgestart naar de ontwikkeling van een **centraal digitaal systeem** voor het delen en opvolgen van gegevens, dat voldoet aan de GDPR-regelgeving. Dit zou de hulpverlening sneller en effectiever maken. Daarnaast wordt **casemanagement** ingevoerd, waarbij één verantwoordelijke persoon per dossier wordt aangesteld om de begeleiding van A tot Z op te volgen en de continuïteit van de hulpverlening te waarborgen. Ten tweede is de oprichting van **centrale ondersteuningspunten op wijkniveau** een cruciale stap om hulp toegankelijker te maken. Deze buurtpunten fungeren als laagdrempelige locaties waar mensen terecht kunnen met vragen, informatie kunnen krijgen over sociale rechten en waar ze worden doorverwezen naar de juiste diensten. Door deze punten te bemannen met getrainde medewerkers en samen te werken met lokale buurtorganisaties en stadsmariniers, kunnen barrières voor hulpverlening worden weggenomen.

Tot slot is duidelijke **communicatie** over sociale mogelijkheden en rechten onmisbaar. Veel mensen in energiearmoede zijn onvoldoende op de hoogte van de beschikbare ondersteuning. Om dit te verbeteren, worden trajectbegeleiders opgeleid om deze duidelijke communicatie te integreren in trajectbegeleiding. Een overzichtelijke brochure en workshops kunnen hierbij extra ondersteuning bieden. Deze middelen worden verspreid via buurtpunten en online kanalen, ondersteund door een gerichte campagne via sociale media en lokale evenementen.

Betrokken partijen en doelgroep

Deze acties worden uitgevoerd in samenwerking met partijen zoals Stad Oostende, Woonsprong, AG-O (BU Energiehuis) en vrijwilligersorganisaties. De doelgroep van deze actie bestaat uit mensen in energiearmoede die het moeilijk hebben om de juiste ondersteuning te vinden en de verschillende organisaties die dankzij een betere structuur efficiënter en aangenamer kunnen werken.

7. Verlagen van bureaucratische drempels

Belang en noodzaak van deze actie

Het verminderen van bureaucratische drempels is cruciaal om de non-take-up van rechten en ondersteuning te vermijden. Veel mensen die recht hebben op hulp zien door de complexe administratieve procedures en hoge drempels af van het aanvragen van ondersteuning. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de aanvraag van energiepremies of de Mijn VerbouwPremie van de Vlaamse overheid. De meeste klachten betroffen de complexe aanvraagprocedure, de lange wachttijden en het uitblijven van een antwoord. Daarom is procesoptimalisatie een prioriteit, met als doel overbodige administratie te schrappen en processen efficiënter te maken.

Concrete invulling van deze actie

Een concrete maatregel is de inzet op **maximale automatische toekenning**, zoals bij de verhoogde tegemoetkoming. Dit kan worden geïnspireerd door systemen zoals belastingaangiften, waar reeds bekende gegevens automatisch worden ingevuld. Daarnaast wordt ingezet op digitalisering om aanvragen eenvoudiger en sneller te maken. Hierbij blijft er nood aan alternatieve ondersteuning voor mensen die digitaal ongeletterd zijn, zodat ook zij toegang krijgen tot hun rechten.

Aanpak van deze actie

Om deze actie uit te voeren, wordt eerst een analyse gemaakt van de huidige wetgeving om te bepalen wat lokaal kan worden aangepast en waar samenwerking op verschillende niveaus noodzakelijk is. Er wordt ingezet op een betere samenwerking tussen steden en het leveren van gerichte input op Vlaams niveau. Dit kan eventueel gebeuren in samenwerking met een externe consultant of door een interne procesregisseur om de situatie in kaart te brengen en verbeteringen te implementeren.

Betrokken partijen en doelgroep

De betrokken partijen zijn Stad Oostende, die instaat voor de implementatie, en de Vlaamse en federale overheid, die noodzakelijke wettelijke aanpassingen moeten ondersteunen. De doelgroep omvat alle inwoners in energiearmoede die recht hebben op sociale premies en ondersteuning.

8. Structureel verderzetten van de samenwerking tussen leden/organisatie binnen de governance 'klimaat'

Belang en noodzaak van deze actie

De participatieve aanpak en multidisciplinaire samenstelling van de projectgroep heeft aangetoond dat het essentieel is om het probleem van energiearmoede effectief aan te pakken door een sterke samenwerking tussen sterke partners zoals de Stad Oostende, Woonsprong, AG-O (BU Energiehuis), Fluvijs, SAAMO, armoedeorganisaties, enz.. Dit gebeurde niet alleen door het uitwisselen van kennis en ervaringen, maar ook door het ontwikkelen en uitwerken van gezamenlijke initiatieven en acties over de grenzen van de organisaties heen. Een voortgezette multidisciplinaire en silo overschrijdende samenwerking zoals via het overlegplatform in actie 6, kwaliteitskamer in actie 2 en via de interne governance 'klimaat' van de Stad Oostende is cruciaal om samen een blijvende impact te behalen in de strijd tegen energiearmoede. Dit vergroot niet alleen de effectiviteit van de bestaande maatregelen, maar biedt ook ruimte voor toekomstige innovatieve oplossingen.

Concrete invulling van deze actie

Concreet zal het beleidsplan voortaan onder de verantwoordelijkheid vallen van de governance klimaat. De governance klimaat krijgt als belangrijkste taak om het verdere opvolgen van het beleidsplan te coördineren, zodat de uitvoering en voortgang centraal gemonitord en gerapporteerd kunnen worden. Dit zorgt voor een gestructureerde en transparante benadering van de implementatie.

De oorspronkelijke projectgroep, die het beleidsplan heeft ontwikkeld, wordt ontbonden in het kader van de opmaak van het beleidsplan energiearmoede, maar de betrokkenheid van de verschillende partijen blijft belangrijk in de uitwerking en uitvoering van het beleidsplan energiearmoede. Binnen de governance klimaat wordt bekeken hoe verder uitvoering kan worden gegeven aan de aan het beleidsplan. Voorbeelden zijn de integratie van het woon- en energieloket, samenwerken met SAAMO rond sociale ondersteuning en SAAMO-SOL project, en andere relevante initiatieven die zich richten op de bestrijding van energiearmoede. Door deze aanpak kunnen betrokken organisaties meer gericht, projectmatig en efficiënt samenwerken aan de realisatie van de doelstellingen.

Aanpak van deze actie

Een eerste stap is een gecoördineerde opstart en uitwerking van de acties uit het beleidsplan. De integratie van het beleidsplan energiearmoede in de governance 'klimaat' verzekert een integrale aanpak, kennisuitwisseling, multidisciplinaire samenwerking, opvolging, evaluatie van de voortgang en een organisatie met behoud van een stadsbrede focus. De gecoördineerde aanpak verzekert de gezamenlijke realisatie van de voorgestelde acties, zoals de samenwerking rond de (kandidaat-)huurders van Woonsprong, de ondersteuning van huurders in verouderde woningen, en de oprichting van een gezamenlijk woon- en energieloket. Door de integrale aanpak binnen de governance klimaat en betrokkenheid van verschillende partners kunnen deze projecten breder gedragen worden en krijgen ze meer impact.

Als laatste punt, kunnen leden uit de projectgroep voor het beleidsplan energiearmoede actief betrokken worden bij het overkoepelende Woon- en Transitieplan van Stad Oostende. De doelstelling is om advies te leveren en de juiste ondersteuning te bieden om te komen tot een sociaal inclusief plan waarin kwetsbare huishoudens blijvend een centrale plek krijgen. Dit kan bijvoorbeeld door specifieke initiatieven voor de doelgroep van energiearme huishoudens te ontwikkelen en te implementeren, evenals door in samenwerking met andere partijen te zorgen voor de juiste begeleiding bij de uitvoering van maatregelen die de energietransitie en het verbeteren van de woonomstandigheden bevorderen.

Betrokken partijen

De actoren die betrokken zijn bij deze structurele samenwerking omvatten zowel overheidsinstanties als maatschappelijke organisaties. Binnen de governance 'klimaat' zijn de partners voor de uitvoering van het beleidsplan energiearmoede vertegenwoordigd.

Conclusie en slotwoord

De strijd tegen energiearmoede in Oostende is een complex, maar noodzakelijk proces dat vraagt om een structurele en geïntegreerde aanpak. Dit beleidsplan biedt een kader waarin de uitdagingen, oorzaken en gevolgen van energiearmoede systematisch worden aangepakt en waarin prioritaire actiedomeinen en maatregelen worden voorgesteld. Door in te zetten op duurzaam wonen, duurzaam leven en verbeterde toegankelijkheid en communicatie, biedt dit plan een strategische basis om zowel korte- als langetermijnoplossingen te realiseren.

Energiearmoede is niet alleen een sociaal vraagstuk, maar raakt ook bredere thema's zoals klimaatverandering, economische ongelijkheid en stedelijke ontwikkeling. Daarom wordt in dit beleidsplan niet enkel gefocust op noodhulp, maar wordt er een structurele en meer integrale aanpak gehanteerd die zowel directe hulp blijft bieden en op systeemniveau wil ingrijpen om energiearmoede te vermijden. Dit omvat onder meer een eerste aanzet naar het ontwikkelen van een algemeen overkoepelend woonbeleid, het verbeteren van de energie-efficiëntie van woningen, meer lokale hernieuwbare energieproductie en het verlagen van bureaucratische drempels. Daarnaast wordt sterk ingezet op bewustwording en educatie, zodat alle inwoners – ongeacht hun sociaaleconomische achtergrond – kunnen deelnemen aan de energietransitie.

Een belangrijk aspect van dit plan is de samenwerking tussen diverse actoren, waaronder de Stad Oostende, sociale organisaties, energiehuizen en maatschappelijke partners. Door expertise en middelen te bundelen, kunnen oplossingen efficiënter en effectiever worden geïmplementeerd. De oprichting van specifieke projectgroepen binnen het klimaatbeleid van de stad zal ervoor zorgen dat de acties uit dit plan niet slechts tijdelijke initiatieven blijven, maar dat ze duurzaam worden verankerd binnen het stedelijke beleid.

Tot slot onderstrepen de inzichten uit dit beleidsplan dat energiearmoede niet enkel een lokaal probleem is, maar een uitdaging die ook op regionaal en nationaal niveau aandacht vereist. Door proactief en doordacht te handelen, kan Stad Oostende een voortrekkersrol spelen en als inspiratie dienen voor andere gemeenten die geconfronteerd worden met soortgelijke uitdagingen. Stad Oostende zal haar acties ook afstemmen met degene op het nationaal en Vlaams niveau. De nieuwe projectgroepen werken daarbij samen met partijen en organisaties op beide niveaus om energiearmoede aan te pakken.

De weg naar een inclusieve energietransitie is lang, maar met gerichte acties en gezamenlijke inspanningen kan dit een fundamenteel verschil maken voor de meest kwetsbare inwoners van Oostende.

SIA✓